

SOCIAL- OCH MILJÖUTSKOTTETS BETÄN- KANDE

Ändrad renhållningslagstiftning

1997-98

nr 7

FR nr 19

SAMMANFATTNING

Landskapsstyrelsens förslag

Landskapsstyrelsen föreslår att landskapslagen om renhållning (3/81) ändras. Förslaget innebär en modernisering av lagstiftningen om avfall och avfallshanteringen. I förslaget läggs stor vikt vid förebyggande åtgärder. Den förebyggande verksamheten avser att åstadkomma en minskning av såväl avfallsvolymen som skadliga ämnen i avfallet. Tyngdpunkten i avfallshanteringen läggs på återvinning, vilket skall främjas framom slutligt omhändertagande genom deponering eller förbränning av avfall. Särskild betydelse tillmäts de tekniska metoder och processer som tillämpas. Landskapsstyrelsen föreslår också att tillståndsprövning införs i lagen.

Förslaget motsvarar EG-direktiven om avfall (75/442/EG, ändrad 91/156/EEG) och farligt avfall (91/689/EEG).

Utskottets förslag

Utskottet föreslår att framställningen antas med vissa ändringar.

UTSKOTTETS SYNPUNKTER

Allmän motivering

Lagförslagets huvudsakliga syfte är att implementera vissa EG-direktiv i renhållningslagen. Av framställningen framgår att landskapsstyrelsen avser att i ett senare skede överlämna ytterligare en framställning angående avfallshanteringen i avsikt att modernisera hela renhållningslagen. Utskottet konstaterar i likhet med landskapsstyrelsen att en grundlig revidering av renhållningslagen är motiverad. Inför revideringen vill utskottet framföra vissa synpunkter som framkommit under utskottsbehandlingen trots att utskottet inte föreslår några ändringar i sak.

Den nuvarande organisationen och ansvaret för avfallshanteringen berörs inte av det föreliggande lagförslaget. Kommunerna ansvarar fortsättningsvis för avfallshanteringen inom kommunens gränser såvitt ansvaret inte ankommer på en fastighetsägare eller någon annan som innehar avfall. Ur miljösynpunkt är det lämpligt att kommunerna så långt som

möjligt samarbetar både vid det slutliga omhändertagandet av avfall och vid insamlingen av farligt och återvinningsbart avfall. Utskottet har erfarit att kommunerna självständigt vill bestämma om detta samarbete.

Enligt 8 § i förslaget skall landskapsstyrelsen fastställa de renhållningsplaner som kommunerna antar och på basen av dessa upprätta en landskapsomfattande avfallsplan. Utskottet ifrågasätter om detta förfarande är förenligt med den kommunala självbestämmanderätten. Landskapsstyrelsen bör överväga hur ansvaret skall fördelas för att tillgodose kravet på kommunal självbestämmanderätt.

Utskottet vill dessutom uppmärksamma landskapsstyrelsen på att det under utskottsbehandlingen framförts att reglerna för verkställandet av och tillsynen över renhållningsuppgifterna är otillräckliga. Landskapsstyrelsen har enligt förslaget endast rätt att inspektera en sådan verksamhetsutövare som omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt 5a kapitlet, dvs. en som i yrkesmässig verksamhet återvinner eller slutligt omhändertar avfall, en offentlig anläggning för återvinning eller slutligt omhändertagande eller en avfallstransportör. Över annan verksamhet kan tillsyn utövas endast om verksamheten är av väsentlig betydelse för avfallshandlingen och om denna verksamhet uppräknats i en särskild förordning. Det är t.ex. oklart huruvida den kommunala renhållningsmyndighetens inspektion kan innebära något annat än syn av en plats där avfall hanteras. Om det är så kan varken kommunen eller landskapsstyrelsen med stöd av denna lag inkräva uppgifter om avfall som uppkommer i t.ex. ett varutillverkande företag, om företaget inte omfattas av tillståndsplikt med stöd av renhållningslagen.

Kommunerna kan med stöd av gällande lagstiftning fastställa avgifter för bortforsling och sådant slutligt omhändertagande av avfall som sker genom kommunens försorg. Avgiften skall bestämmas enligt i lagen angivna grunder. Denna bestämmelse ändras inte genom framställningen. Utskottet har erfarit att hanteringen av avfallet från fritidsfastigheter är ett problem i de flesta kommuner. Hanteringen av detta avfall innebär merkostnader för kommunen samtidigt som det är svårt att uppbära avgifter som täcker kostnaderna. Utskottet anser att landskapsstyrelsen i samband med revideringen bör se över bestämmelserna så att kommunen kan fastställa avgifterna på ett sätt som är ändamålsenligt.

Enligt den gällande lagen skall landskapsstyrelsen och kommunerna överenskomma om samarbete vid omhändertagandet av problemavfall. I syfte att åstadkomma detta samarbete bildades Ålands Problemavfall Ab som ägs av kommunerna och landskapet gemensamt. För omhändertagandet av problemavfall eller farligt avfall, som är den nya benämningen i framställningen, skall särskilda avgifter erläggas. Dessa skall fastställas av landskapsstyrelsen. Utskottet har erfarit att även Ålands Renhållnings Ab insamlar

problemavfall hos företagen på Åland. Detta avfall förs till mottagare i Sverige för återvinning eller destruktion. Eftersom det finns ett intresse av att konkurrera om omhändertagandet av detta avfall ställer sig utskottet tveksamt till frågan om det är lämpligt att i lagen bestämma att landskapsstyrelsen skall fastställa avgifterna.

Utskottet konstaterar vidare att det privaträttsliga bolaget Ålands Problemavfall Ab erhållit vissa myndighetsliknande uppgifter. Bolaget erhåller medel av landskapsstyrelsen som skall fördelas som bidrag till kommunerna för byggandet av återvinningsstationer. Utskottet anser att landskapsstyrelsen i samband med den förestående revideringen bör utreda Ålands Problemavfalls, kommunernas och Ålands kommunförbunds roll i avfallshanteringen i landskapet. Vidare bör landskapsstyrelsen se över bidragssystemet och analysera hur effektiviteten och den fria konkurrensen upprätthålls.

Implementeringen av de aktuella EG-direktiven innebär att ett långtgående ansvar för att förebygga uppkomsten av avfall läggs på producenter, importörer och myndigheter. Utskottet understryker vikten av en kontinuerlig dialog mellan berörda myndigheter och handeln så att den förändring som bestämmelsen syftar till kommer till stånd.

Inför den fortsatta revideringen av renhållningslagen vill utskottet slutligen framhålla att lagen bör utformas flexibelt så att det finns möjlighet att utnyttja ny teknologi och att främja en fortsatt utveckling av avfallshanteringen.

Utskottet omfattar i övrigt de principer som ligger till grund för landskapsstyrelsens förslag och föreslår att framställningen antas med vissa ändringar av teknisk eller språklig natur.

Detaljmotivering

Ingressen Ändringsförslagen är av teknisk natur.

2 § På grund av ett misstag saknar paragrafen en 4 punkt. Denna punkt är avsedd att innehålla en definition på begreppet skrotfordon. Utskottet föreslår att en definition som motsvarar den gällande lagens 2 § 3 mom. intas som punkt 4 i paragrafen.

4, 7, 8, 8a, 8b, 8d och 16 §§ Ändringsförslagen är av språklig natur.

28a-28d och 28f §§ Ändringsförslagen är av stilistisk eller språklig natur.

28i § I 1 punkten föreslår utskottet att en felaktig hänvisning korrigeras. I 2 mom. föreslås en stilistisk ändring. I 3 mom. föreslås en ändring av språklig natur.

28j, 28l, 28m, 28o, 35, 36 och 38 §§ Ändringsförslagen är av språklig natur.

ÄRENDETS BEHANDLING

Lagtinget har den 1 april 1998 inbegärt social- och miljöutskottets yttrande över framställningen.

Utskottet har i ärendet hört landskapsstyrelseledamoten Gun Carlson, lagberedningssekreteraren Lena Nordman, verkställande direktören Christian Nordas vid Ålands Problemafvalfall Ab, verkställande direktören Ingmar Wikman och kretsloppsrådgivaren Eeva Axelsson från Ålands Renhållnings Ab, kommuningenjören Tor-Fjalar Karlsson samt styrelseledamoten Folke Johansson och ombudsmannen Tomas Hellén från Ålands Köpmannaförening r.f.

I ärendets avgörande behandling har deltagit ordföranden Erland samt ledamöterna Beijar, Pehrsson, Mattsson och ersättaren Tage Boman.

UTSKOTTETS FÖRSLAG

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att Lagtinget antar det i framställningen ingående lagförslaget med följande ändringar:

LANDSKAPSLAG

om ändring av landskapslagen om renhållning

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 5, 40, 41 och 42 §§ landskapslagen den 8 januari 1981 om renhållning (3/81),

ändras 1, 2 och 4 §§, 6 § 2 mom., 7 § 2 mom., 8, 9, 10, 14 och 16 §§, 17 § 5 mom., 26, 29 och 34 §§, 35 § 1 mom., 36 § 1 och 3 mom. samt 39 §, av dessa lagrum 2 § 1 mom. sådant det lyder i landskapslagen den 19 mars 1991 (29/91), 8 § sådant det lyder i landskapslagen den 2 april 1993 (18/93) och 10 § 1 mom. sådant det lyder i landskapslagen den 20 december 1994 (84/94), samt

fogas till lagen nya mellanrubriker före 1 och 2 §§, till 3 § ett nytt 3 mom. varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom., en ny mellanrubrik före 3a §, en ny 3a §, en ny mellanrubrik före 4 §, nya 4a och 4b §§, en ny mellanrubrik före 8a §, nya 8a, 8b, 8c, 8d och 8e §§, en ny mellanrubrik före 8f §, en ny 8f §, nya mellanrubriker före 10, 13 och 15a §§, nya 15a och 16a §§ samt ett nytt 5a kap., till 31 § ett nytt 3 mom., till 35 § ett nytt 3 mom., till 36 § nya 4 och 5 mom. till 38 § ett nytt 2 mom. och en ny 38a §, av dessa lagrum 31 § sådant det lyder i landskapslagen den 25 september 1997 (79/97), som följer:

Tillämpningsområde

1 §

(Lika som i framställningen).

Definitioner

2 §

I denna lag avses med

- 1) *a v f a l l*, varje föremål, ämne eller substans som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med,
 - 2) *h u s h å l l s a v f a l l*, avfall som kommer från hushåll,
 - 3) *f a r l i g t a v f a l l*, avfall, som på grund av en kemisk eller annan egenskap är särskilt skadligt eller farligt för människors hälsa eller miljön,
 - 4) *s k r o t f o r d o n*, motorfordon som är värdelöst eller av ringa värde och med beaktande av fordonets skick, den tid det stått på samma plats eller andra därmed jämförbara omständigheter bör anses vara övergivet,
 - 5) *h a n t e r i n g a v a v f a l l*, insamling, förvaring, transport, återvinning och slutligt omhändertagande av avfall, inklusive kontroll av sådan verksamhet och efterbehandling av avfallsupplag,
 - 6) *i n s a m l i n g*, uppsamling, sortering eller blandning av avfall för vidare transport eller för egen återvinning eller eget omhändertagande,
 - 7) *å t e r v i n n i n g*, verksamhet i syfte att ta tillvara material eller energi som ingår i avfallet och
 - 8) *s l u t l i g t o m h ä n d e r t a g a n d e*, verksamhet i syfte att oskadliggöra avfallet eller slutdeponera det.
- (2 mom. lika som i framställningen).

3 §

(Lika som i framställningen).

Syfte

3a §

(Lika som i framställningen).

Förebyggande av avfall

4 §

All verksamhet skall utövas så att avfallets mängd blir så liten som möjligt. Avfall som uppstår får inte vara skadligt eller farligt för människors hälsa eller miljön. *Avfallet får*

inte heller förorsaka betydande olägenhet eller svårighet för hanteringen av avfallet. Härvid skall följande iakttas:

1) Alla som idkar produktion *skall* tillse att råvaror används sparsamt och att återanvändning och användning av återvunnet material gynnas framom användning av nya naturresurser.

2) Envar varutillverkare *skall* tillse att produkten kan återanvändas eller på annat sätt återvinnas och att dess sammansättning och egenskaper inte orsakar ovan avsedd skada, fara, olägenhet eller svårighet då produkten blir avfall.

3) Den som importerar en produkt till landskapet *skall* försäkra sig om att varan fyller villkoren i punkt 2.

4) Myndigheter *skall* tillse att de i sin egen verksamhet främjar fullgörandet av ovan nämnda skyldigheter och för egen del använder återvinningsbara produkter eller produkter som tillverkats av returråvaror.

(2 mom. lika som i framställningen).

4a, 4b och 6 §§

(Lika som i framställningen).

7 §

De uppgifter som enligt denna lag ankommer på kommun får handhas samfällt av två eller flera kommuner. *De föreskrivna reglerna om samarbete mellan kommunerna i kommunallagen för landskapet Åland (73/97) skall härvid följas.*

8 §

För att utveckla de uppgifter som framgår av denna lag skall landskapsstyrelsen uppgöra en plan för avfall och hantering av avfall (*landskapsomfattande avfallsplan*). Avfallsplanen *skall ange* utvecklingsmålen och de åtgärder som krävs för att uppnå dessa mål. *Avfallsplanen skall dessutom särskilt ange*

1) typ, kvantitet och ursprung beträffande det avfall som skall antingen återvinnas eller slutligt omhändertas,

2) allmänna tekniska krav,

3) särskilda åtgärder i fråga om vissa typer av avfall, såsom farligt avfall och förpackningsavfall *samt*

4) lämpliga områden eller anläggningar för slutligt omhändertagande.

(2 och 3 mom. lika som i framställningen).

Allmänna krav

8a §

Förbud

Avfall får inte överges *eller* hanteras okontrollerat. Avfallshanteringen får inte orsaka

människors hälsa eller miljön någon fara eller skada.

8b§

Teknik

(1 mom. lika som i framställningen).

För att motverka hälso- och miljöskador skall alltid de bästa möjliga metoderna användas.

8c §

(Lika som i framställningen).

8d §

Separering av farligt avfall

(1 mom. lika som i framställningen).

Om sammanblandning har skett i strid med det allmänna förbudet i 1 mom. skall separering ske, såvida det krävs för att förebygga att människors hälsa eller miljön orsakas skada eller fara och det är tekniskt och ekonomiskt möjligt.

8e §

(Lika som i framställningen).

A n s v a r

8f och 9 §§

(Lika som i framställningen).

K o m m u n a l t o r d n a d t r a n s p o r t

10 §

(Lika som i framställningen).

Ö v r i g t r a n s p o r t

14 §

(Lika som i framställningen).

Å t e r v i n n i n g

15a §

(Lika som i framställningen).

16 §

Kommunen skall ombesörja att avfall kan mottagas, lagras och oskadliggöras eller på annat ändamålsenligt sätt behandlas. För sådan verksamhet skall *kommunen* ombesörja att erforderligt antal för ändamålet anpassade anläggningar finns att tillgå. Motsvarande åtgärder beträffande farligt avfall och skrotfordon regleras genom avtal mellan landskapet och kommunerna.

Om avfall från *en* fastighet ej transporteras till allmänna avfallsbehandlingsplatser för behandling, skall fastighetsinnehavaren anordna vederbörlig behandling av avfallet. På samma sätt skall avfallsbehandlingen anordnas, om *det* inom fastigheten behandlas avfall som uppkommit annorstädes. Om tillstånd för egen återvinning och slutligt omhändertagande av avfall respektive anmälan om sådan verksamhet finns bestämmelser i 5a kapitel.

16a, 17 och 26 §§

(Lika som i framställningen).

5a kap.

Tillstånd och anmälan

28a §

Myndigheter

Tillståndsmyndighet och tillsynsmyndighet enligt detta kapitel är *landskapsstyrelsen*. Tillståndsmyndighetens funktioner handhas av hälsonämnden, om inte annat anges.

Vid internationella avfallstransporter är *landskapsstyrelsen* den behöriga myndighet som avses i rådets förordning (EEG) nr 259/93 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen (EG-förordningen om avfallstransport).

28b §

Tillståndsplikt

Avfallstillstånd skall sökas av

- 1) den som i yrkesmässig verksamhet återvinner eller slutligt omhändertar avfall,
- 2) den som driver offentlig anläggning för återvinning eller slutligt omhändertagande av avfall och
- 3) den som transporterar farligt avfall.

Tillståndsplikt gäller även för annan verksamhet av väsentlig betydelse för avfallshanteringen. *Närmare bestämmelser om sådan verksamhet intas i landskapsförordning.*

28c§

Undantag från tillståndsplikt

Avfallstillstånd behövs inte för

- 1) återvinning av avfall och
- 2) slutligt omhändertagande av annat avfall än farligt avfall som uppstått i den egna verksamheten om det slutliga omhändertagandet sker på den plats där avfallet uppkommit, om *landskapsstyrelsen* har meddelat allmänna föreskrifter om återvinningen eller det slutliga omhändertagandet *i fråga* och samtidigt har beslutat att tillstånd inte behövs.

28d §

Beviljande av avfallstillstånd

Avfallstillstånd kan beviljas om *följande omständigheter är uppfyllda*:

- 1) Den som utövar verksamhet för återvinning eller slutligt omhändertagande av avfall har tillgång till tillräcklig sakkunskap.
- 2) Denna utövare är tillräckligt solvent med beaktande av verksamhetens omfattning och karaktär samt med beaktande av de föreskrifter som meddelas för verksamheten. Kravet på solvens kan tillgodoses med en tillräcklig ansvarsförsäkring eller annan tillräcklig säkerhet för slutligt omhändertagande av farligt avfall och vid behov, för återvinning av avfall.
- 3) Verksamheten uppfyller de krav som bestäms i denna lag och med stöd av den *meddelade bestämmelser*.

28e §

(Lika som i framställningen).

28f §

Ändring av verksamheten

För en väsentlig utvidgning eller ändring av den verksamhet för vilken avfallstillstånd har beviljats krävs nytt tillstånd. Om ansökan och behandling av sådant tillstånd gäller i tillämpliga delar det som *bestäms* om avfallstillstånd.

Om verksamheten väsentligt inskränks eller upphör eller om *verksamheten överläts* skall detta utan dröjsmål anmälas till landskapsstyrelsen.

28g och 28h §§

(Lika som i framställningen).

28i §

Anmälan av verksamhet

Följande verksamheter skall anmälas:

- 1) återvinning och slutligt omhändertagande som är undantagna från tillståndsplikten enligt 28 c §,
- 2) yrkesmässig insamling av avfall,

- 3) yrkesmässig transport av avfall och
- 4) försäljning eller förmedling av avfall för återvinning eller slutligt omhändertagande utanför landskapet.

Anmälan skall göras till *landskapsstyrelsen* minst en månad före verksamheten inleds.

Om verksamheten väsentligt ändras eller om den upphör skall särskild anmälan göras.

28j §

Landskapsstyrelsens åtgärder på grund av anmälan

Landskapsstyrelsen skall utan dröjsmål granska anmälan och vid behov begära tilläggsuppgifter av verksamhetsutövaren samt införa uppgifterna om verksamheten och verksamhetsutövaren i avfallsregistret. Om det finns grundad anledning att misstänka att verksamheten inte uppfyller vad som *bestäms* i denna lag eller med stöd av den får verksamheten inte antecknas i avfallsregistret. Anmäld verksamhet kan på samma grunder avföras ur registret efter att verksamhetsutövaren beretts tillfälle att bli hörd.

Utövare av anmäld verksamhet skall erhålla ett utdrag ur avfallsregistret *som anger* de uppgifter som är väsentliga med tanke på verksamheten.

28k §

(Lika som i framställningen).

28l §

Verksamhetsutövarens skyldighet att föra eget register

Sådan verksamhetsutövare som omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt och *den som i yrkesmässig verksamhet producerar* farligt avfall skall föra egna register över avfallet och dess återvinning, slutliga omhändertagande eller transport. Registret skall omfatta avfallets mängd, art och ursprung samt behandlingsmetod. Om avfallet transporteras skall dess destination, insamlingsfrekvens, lagring och transportmetod jämte leveransdatum antecknas av envar berörd.

(2 och 3 mom. lika som i framställningen).

28m §

Andra förpliktelser

Oberoende av att tillstånd beviljats eller anmälan gjorts enligt denna lag skall bestämmelser i annan lag följas.

28n §

(Lika som i framställningen).

28o §

Bemyndigande

Landskapsstyrelsen kan genom landskapsförordning utfärda bestämmelser om

tillämpningen och verkställigheten av *bestämmelserna* i detta kapitel.

29, 31 och 34 §§

(Lika som i framställningen).

35 §

(1 mom. lika som i framställningen).

Tillsynsmyndigheten har rätt att av annan myndighet få de handlingar och upplysningar som den behöver för sin verksamhet. Vad som *bestäms* i 1 mom. utgör inte hinder för sådan information.

36 §

(1 mom. lika som i framställningen).

(3 och 4 mom. lika som i framställningen).

Om sökande av ändring gäller i övrigt vad som *bestäms* i 25 och 26 §§ i *självstyrelselagen för Åland (71/91)*.

38 §

För genomförandet av EG-direktiv kan i landskapsförordning föreskrivas om skyldighet för den som tillverkar, importerar, introducerar på marknaden, förmedlar, säljer, överlåter, förpackar eller använder en produkt att antingen helt eller delvis sörja för anordnandet av *avfallshanteringen* eller svara för de kostnader som hanteringen medför. Samtidigt kan föreskrivas om rättighet eller skyldighet för avfallsinnehavaren att föra avfallet till avfallshantering som anordnas på detta sätt eller *att* på annat sätt delta i hanteringen.

38a och 39 §§

(Lika som i framställningen).

Mariehamn den 21 april 1998

Ordförande

Olof Erland

Sekreterare

Marine Holm-Johansson

